

ПРОМОЦИЈА ПРВОГ ТОМА МОНОГРАФИЈЕ „КАЗНЕНО - ПОПРАВНИ ЗАВОДИ У СРБИЈИ - ПРИМЕР ПОЖАРЕВАЧКОГ КАЗНЕНОГ ЗАВОДА 1853-1918“

Истраживачки подухват Историјског архива Пожаревац

Под покровитељством Града Пожареваца, Историјски архив Пожаревац и Криминалистичко – полицијска академија у Београду, организовали су протекле среде промоцију монографије, посвећену 150-годишњици од увођења система организованог издржавања казне у Кнежевину и Краљевини Србији. Монографија „Казнено – поправни заводи у Србији – Пример Пожаревачког казног завода 1853-1918“ прва је од три монографије истоименог опсежног пројекта. Тим, који је радио на његовој реализацији састављен је од чланова Криминалистичко – полицијске академије у Београду, проф. др Радована Радвановића, проф. др Радомира Зековића, доцента др Иване Крстић Мистрицелић, мр Невенке Кнежевић Лукић, као и чланова из Историјског архива Пожаревац, виших архивиста Јасмине Живковић, мср. и др Драгане Милорадовић.

Осим опсежне монографије, пројекат обухвата и изложбу, која је јавности представљена 23. марта ове године, затим виртуелну изложбу и архивска документа у сету разгледница. У плану је да се реализација другог дела овог пројекта настави у проширеном саставу, са колегама из Архива Југославије. Намера и крајњи циљ је да се формира стална поставка доступна заинтересованим посетиоцима како из земље, тако и из иностранства, у намеском простору у склопу Казнено поправног завода „Забела“ у Пожаревцу.

Промоцију првог тома монографије својим присуством увеличали су: саветник Потпредседника Владе и Министра унутрашњих послова генерал-потпуковник Александар Живковић, заменик директора Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде Републике Србије Владимир Видић, градоначелник Пожареваца Бане Спасовић, председник Скупштине града Бојан Илић, заменик председника Скупштине Милић Јовановић, командант Центра за обуку копнене војске Пожаревац пуковник Драган Месаровић, затим продекан Криминалистичко – полицијске академије у Београду проф. др Саша Милојевић, проф. др Дарко Симиновић са Криминалистичко – полицијске академије – промотер монографије, председник Вишег суда у Пожаревцу Драган Вучићевић, председник пожаревачког Основног суда Добрица Живковић, управник Окружног затвора Београд Звонко Груловић, управник Окружног затвора Крушевац Радољуб Минић, управница Окружног затвора Прокупље Јасмина Мирковић, управник Окружног затвора Смедерево Горан Павловић, управник Казнено-поправног завода Срем-

ска Митровица Александар Алимпић, управник Казнено-поправног завода Пожаревац мр Дејан Новаковић, чланови Градског већа града Пожареваца, одборници, директори јавних предузећа, установа...

Председник Скупштине града Бојан Илић, обраћајући се присутнима, истакао је да је поносан на Историјски архив Пожаревац као установу, која не само да од заборава чува документа од историјске важности, већ и објављује публикације оваквог типа. Конкретно у овом случају, како је рекао, дата нам је могућност да се упознамо са историјом пожаревачког Казнено-поправног завода, као и са начином третирања осуђеника, осуђеница и малолетних лица.

ПОЖАРЕВАЦ – ДРУГА ПРЕСТОНИЦА СРБИЈЕ

Своју оцену пројекта „Казнено-поправни заводи у Србији – Пример Пожаревачког казног завода 1853-1918“ дао је продекан Криминалистичко-полицијске академије проф. др Саша Милојевић, који овај подухват сматра врло значајним, амбициозним и обимним, а који осветљава значајан део историје Србије, јер сагледава казнену политику са социолошког, историјског, правног и безбедносног аспекта.

Значај ове монографије најпре се огледа у њеној оригиналности. Темељ за ово истраживање представља архивска грађа, коју је КПЗ „Забела“ дао на чување Историјском архиву Пожаревац. Реч је о архивској грађи која до сада није обрађивана на методолошки, научно коректан начин. С тим у вези, резултати до којих су истраживачи дошли представљају једну драгоценост која ће сигурно бити важна за будућа истраживања овог проблема. Овај мултимедијални пројекат реализоваће се фазно. Завршена је прва фаза која обухвата период од 1853. године до краја Првог светског рата, односно до 1918, а друге две фазе пројекта такође су услажене са хронологијом државности Србије, тј. други део пројекта требало би да обухвата предратну Југославију, а трећи Југославију након Другог светског рата... Монографија је важна за Град Пожаревац, јер је КПЗ „Забела“ део, како његове прошлости, тако и садашњости и будућности. Надам се да ће и истраживачи имати снаге да нас почасте и другом и трећом монографијом, које ће уследити у наредном периоду, поручио је проф. др Саша Милојевић.

МОНОГРАФИЈА – ПИОНИРСКИ ПОДУХВАТ

Ауторски тим имао је тежак задатак да изузетно обимну архивску грађу истражену у Архиву

ДИРЕКТОРКА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ПОЖАРЕВАЦ ДР ЈАСМИНА НИКОЛИЋ:

Суочавање са прошлошћу

Историјски архив Пожаревац једини је у Србији који је преузео архивску грађу Казнено поправног завода. Овај том део је културне и историјске баштине и пружа дубок увид у стање у држави у периоду од стасавања Кнежевине и Краљевине Србије. Век и по постојања Казнено-поправног завода у Пожаревцу несумњиво је заједнички јубилеј свих казно-поправних завода у Србији.

О професионалном раду и идеји, која је ауторе водила приликом реализације пројекта, говорила је иницијаторка и идејна ауторка пројекта, главна и одговорна уредница, директорка пожаревачког Историјског архива др Јасмина Николић

Обележавања 150 година трајања, рада и деловања Казнено-поправног завода „Забела“ у Пожаревцу представља значајан друштвено културни чин, који објективно превазилази границе Града Пожареваца и постаје догађај од изузетног значаја за систем казнене политике и свеукупни правни систем Републике Србије. Стопедесет година трајања једног казно-поправног завода јесте драгоцен податак за идентитет и особености Града Пожареваца и његове околине. Отуда се пожаревачки Историјски архив, у сарадњи са Криминалистичко-

Др Јасмина Николић

полицијском академијом у Београду, подухватио активности на истраживању и проучавању историјата настанка и функционисања ове значајне институције у оквиру казно-васпитне политике Кнежевине и Краљевине Србије до 1918. године. Основну структуру ове монографије чини шест тематских целина – Уобличавање српске државе до 1918. године, Казнени систем у Кнежевини и Краљевини Србији, Квалитет и услови живота у Пожаревачком казноном заводу до 1918. године, Осуђеници Пожаревачког казног завода, Поступање са осуђеницима у Пожаревачком казноном заводу-слу-

чај политичких криваца и Идентификација и регистрација осуђеника у Пожаревачком казноном заводу по Бертијоновом систему. Наведене теме су формиране према расположивој архивској грађи и на посебан начин осветљавају установу казног дома, ред, дисциплину, рад, правила понашања, исхрану, медицинску негу и лечење осуђеника, чување малолетних осуђених лица. Осветљава се и изградња и функционисање женског казног завода у Пожаревцу, као и архитектонско-технички услови, опремљеност, вентилација, осветљење, санитарни и хигијенски услови у самом заводу у наведеном периоду. Посебно смо покушали да осветлимо жене са друштвених маргина или жртве породичног насиља наводећи њихову етничку и политичку припадност, болести, одећу, њихову децу у затвору, помиловања са једне, а са друге стране и политички тренутак, који је стварао бројне политичке кривце, који су издржавали казну у пожаревачком затвору под сталном призором затворске управе, у најтежим, нехијенским и неосвојивим условима, а били су претходно писци, министри, председници влада, професори, истакла је др Јасмина Николић.

Ауторски тим Монографије

Србије и Историјском архиву Пожаревац систематизује, истражи и организује у тематске целине, да временску димензију, представи проблеме државе и друштва и презентује насталу документовану причу о настанку пожаревачког Казненог завода, причу о судбинама осуђеника и осуђеница, условима живота и одслужења у

Казненом заводу...

О књизи је говорио професор са Катедре за уставно право Криминалистичко-полицијске академије, проф. др Дарко Симиновић, који је израду монографије назвао пионирским подухватом, јер овај ауторски тим претходно није имао пример, који би могао следити. Они су заправо „направили мустру“ коју ће можда следити неке друге установе, уколико се буду усудиле да израде једно дело овакве природе.

Ова публикација настала је у једној врло складној сарадњи, што је у данашње време јако ретко, а што је за сваку похвалу. Када је о самој монографској публикацији реч, сматрам да се она састоји из три тематске целине. Реч је о једној занимљивој причи, која није уско стручна, јер се ту може наћи прегршт занимљивих, интересантних података. Ова публикација има много шири значај него што то на први поглед може деловати, рекао је проф. др Дарко Симиновић. У име аутора присутнима се

обратила виши архивист Јасмина Живковић, мср, која је објаснила да је монографска публикација о првом развојном периоду Казненог завода у Пожаревцу и резултат истраживања, али и полемисања о неким значајним датумима, годинама, темама. На крају је изнедрен један истраживачки подухват.

Изазов је био велики. По први пут обрађујемо овакву тему, а још већи изазов је и та чињеница да без обзира што ми имамо сачувану архивску грађу КПЗ у једној солидној количини, за нашу тему, архивска грађа у Србији сачувана из 19. века је скромна. Из тог разлога смо се још више потрудили да направимо причу, која је заиста од великог значаја. Пожаревачки Завод се није много разликовао од осталих у Србији. На пример, осуђеницима је због лоше вентилације било ускраћено основно право, односно могућност приступа свежем ваздуху. Ту је већ отворено питање квалитета живота затворских зидина, као предмет нашег посебног интересовања. Говорили смо и о женама осуђеницама, малолетницима, осуђеничкој статистици и преовлађујућој врсти кривца код ових популација. Бавили смо се и антропометријским методама, као и поступањем са осуђеницима у ширем смислу, напоменула је Јасмина Живковић, уз подсећање да су у пожаревачком Заводу између осталог боравили и Стојан Протић, Никола Пашић, Ваца Пелагић, Бранислав Нушић, Светозар Марковић, актери Тимочке буне...

Споменимо и то да су на промоцији првог тома монографије, у музичком делу програма наступили професори Музичке школе „Стеван Мокрањац“ из Пожареваца.

М. П.

Домаћини и гости на промоцији публикације